



Monumentnummer*: 530562

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 januari 2009
Kadaster deel/nr: 56125/4

*Monumentnaam***

Hydepark

Complexnummer

530561

Complexnaam

Hydepark

*Woonplaats**

Doorn, Driebergen-
Rijsenburg

*Gemeente**

Utrechtse Heuvelrug

*Provincie**

Utrecht

*Straat**

Driebergsestraatweg

*Nr**

34

*Toev.**

*Postcode**

3941 ZX

*Woonplaats**

Doorn

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Doorn

*Sectie**

A

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

5925

Doorn

A

2215

Doorn

A

7775

Doorn

A

7225

Doorn

A

2075

Doorn

A

7982

Doorn

A

7223

Doorn

A

7986

Doorn

A

2213

Doorn

A

7992

Doorn

A

7997

Doorn

A

5360

Doorn

A

2060

Doorn

A

7264

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Doorn	A			7265
Doorn	A			7224
Doorn	A			2076
Doorn	A			7994
Doorn	A			7991
Doorn	A			7995
Doorn	A			7998
Doorn	A			2065
Doorn	A			7985
Doorn	A			2061
Doorn	A			1595
Doorn	A			2077
Doorn	A			6576
Doorn	A			7263
Doorn	A			2074
Doorn	A			7988
Doorn	A			7226
Doorn	A			7996
Doorn	A			7993
Doorn	A			7990
Doorn	A			2214
Doorn	A			2062
Doorn	A			7987
Doorn	A			7984
Doorn	A			7227
Doorn	A			2078
Doorn	A			7999
Doorn	A			7983
Doorn	A			2064
Doorn	A			2216
Doorn	A			1821
Doorn	A			8151
Doorn	A			1590
Doorn	A			7255
Doorn	A			8187
Doorn	A			8196
Doorn	A			8197
Doorn	A			8193

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Doorn	A			8194
Doorn	A			8195
Doorn	A			8201
Doorn	A			8202
Doorn	A			8198
Doorn	A			8199
Doorn	A			8200
Doorn	A			8188
Doorn	A			8189
Doorn	A			8190
Doorn	A			8191
Doorn	A			8192

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving complexonderdeel 1

De huidige HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG HYDEPARK in late landschapsstijl met geometrische tuinelementen van de buitenplaats Hydepark, wordt in het zuiden begrensd door de Dribergsestraatweg, in het westen door een deel van de kavelgrens (zuidwest) en de Hydeparklaan, in het noorden door de Arnhemse Bovenweg tot nabij de perceelbegrenzing van kavel A7228. De begrenzing volgt deze grens in zuidelijke richting, waarna de grens in oostelijke richting afbuigt tot nabij de perceelsgrens van kavel A7245. Hierna loopt de grens een stukje naar het noorden om vervolgens weer naar het oosten af te buigen langs de perceelsgrens van kavel A7245. Bij de Broekweg buigt de grens naar het zuiden, de Broekweg volgend tot aan de bebouwing langs de Broekweg. De grens loopt hier achter de bebouwing tot aan de Dribergsestraatweg. Enkele onderdelen van 9 liggen op kavel A6812. Het park is over twee eigenaren verdeeld. Een eenvoudig hek geeft de scheiding tussen de eigendommen en onderbreekt het oorspronkelijke padenpatroon. Het park heeft verschillende toegangen; twee hoofdingangen aan de Dribergsestraatweg met portiershuizen. Beide oprijlanen vormen een klokvormige tracé. De afstand tussen de oostelijke en westelijke oprijlaan bedraagt ongeveer 500 meter. De oostelijke oprijlaan is in noordelijke richting onderbroken door nieuwbouw van de Bartiméusstichting en leidt derhalve niet meer naar de locaties waar het huis Hydepark en La Forêt gestaan hebben. De ingang aan de Hydeparklaan loopt langs een tuinmanswoning in de richting van de oranjerie. Hier zijn twee aftakkingen, waarvan een in noordelijke richting naar de boerderij en een zuidelijk naar de eerder genoemde westelijke oprijlaan lopen. De toegang aan de Hydeparklaan is een dienstingang. De ingang aan de Broekweg is, met de rentmeesterswoning van Hydepark, ontstaan na de aankoop van de gronden van 't Zand omstreeks 1890-1891. In noordelijke richting sluit de Broekweg aan op de Bovenweg en via een slingerende laan geeft deze toegang tot een 18de-eeuwse laan die westelijk en parallel aan de Broekweg ligt. Aan deze laan liggen een tuinmanshuis met erf met nabij een moestuin-ensemble, bestaande uit een ommuurde warme-moestuin met kassen en broeibakken, een bloemen- of rozentuin met door buxus omrande vakken en een koude-moestuin, 'Winterwei' genoemd.

De huisplaats van Hydepark is het belangrijkste centrum van de aanleg, waar vanuit een zevental uitwaaiierend

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



zichtassen in zuidelijke richting lopen. Een aantal van de zichten is waarneembaar vanaf de westelijke oprijlaan. Van de twee andere zichtassen boven de huisplaats van Hydepark kijkt een uit op het voormalige hertenkamp en een oostelijk zicht sluit aan op een van de drie zichten van de villa La Forêt. Het klokvormige licht glooiende gebied tussen de Dribergsestraatweg heeft voornamelijk een open landschappelijk karakter, met oorspronkelijk een netwerk van slingerpaden. Het gebied is beplant met doelbewust geplaatste solitaire bomen en struiken die de dieptewerking versterken. Nabij de Straatweg ligt de onregelmatig gevormde vijver, waar oorspronkelijk twee beekjes in uitmondden die de vijver van vers water voorzagen. Op de westelijke oprijlaan zijn aftakkingen die naar bijgebouwen leiden. De meest zuidelijke aftakking loopt langs een hoog opgeworpen met loofbomen beplante heuvel, waarop oorspronkelijk de watertoren stond. Aan de westzijde van de heuvel bevindt zich een ijskelder en de weg vervolgt zich tot achter de oranjerie en eindigt op de Hydeparklaan. De zichtas vanaf de oranjerie op de huisplaats van Hydepark is verstoord, ondanks een in 1994-95 gerestaureerde berceau. Tussen de berceau en de oranjerie ligt een rechthoekige verdiepte geometrische tuin met een vijver, border en omzoomd door struiken. Noordelijk is een derde aftakking langs een ovaalvormige rozentuin naar het koetshuis en het boerderijcomplex. De rozentuin was volgens een geometrisch patroon verdeeld in kleinere perken waarin honderden verschillende soorten rozen waren geplant en welke binnen het oeuvre van Hendrik Copijn een nieuw element vormden. Daarvóór waren de ontwerpen van Copijn in 'pure' landschapsstijl, waarbij de paden als het ware met de passer waren te volgen. Het ontwerp van Hydepark is een van Copijns eerst uitgevoerde ontwerpen met geometrische deeltuinen. Het zuidwestelijke deel van het park heeft een voornamelijk agrarisch karakter met langs de Hydeparklaan een drietal weilanden. Meer noordelijk heeft het gebied een glooiend karakter en gaat over in het parkbos. In dit noordwestelijke deel ligt een slingervijver die nabij de Arnhemse Bovenweg eindigt maar eertijds onder de weg doorliep over de achterplaats. Bij de overgang van weide naar bos liggen bij de vijver cementrustieke rotsen en een brug van cementrustieke boomstammen. Dit noordoostelijke parkbos heeft een gemengd karakter van loof- en naaldbomen met onverharde slingerpaden. Een rechte beukenlaan en noord-zuidas op huis Hydepark komt noordelijk uit op de tunnel (onder Arnhemse Bovenweg) of grotto die hier een van de verbindingen met de overplaats, tegenwoordig onder andere een camping en begraafplaats, vormde. De overplaats kon ook via een brug van cementrustieke boomstammen bereikt worden. Het gebied ten noordoosten van de huisplaats van Hydepark wordt grotendeels ingenomen door een weide die oorspronkelijk als hertenkamp gebruikt werd. De weide werd door een beekje met cascade in twee helften gedeeld. De oevers van het beekje waren met boom- en struikgroepen beplant. Deze begroeiing is nog aanwezig en geven het terrein een extra dieptewerking. Over de weide loopt een zichtas richting de plaats van het verdwenen landhuis. Ten zuiden van de weide staat een houten prieel met daarachter op een langwerpige heuvel een verhoogd pad met aan weerszijden imitatie rotsen. Oostelijk van het hertenkamp ligt een klein tenniscomplex met een oorspronkelijk hekwerk van omstreeks 1900. Het tennishuisje is een 20ste-eeuwse interpretatie van de voorganger. Het gebied ten noorden van het tenniscomplex valt buiten de bescherming.

Het meest oostelijke deel van het park tussen de oude Schapendrift en de Broekweg heeft de aanleg een ander karakter. Het hier aanwezige moestuin-ensemble met tuinmanshuiserf en de nabij gelegen huisplaats van Huis 't Zand, in de vorm van het bergje op de brede ruim 600 meter lange beukenlaan, vormden tot de aankoop ten behoeve van Hydepark in 1890, het centrum van het ruim 131 hectare grote Landgoed 't Zand. Dit landgoed ontstond door het opsplitsen van gronden van het huidige Beukenrode. Het Huis 't Zand werd geprojecteerd op een van de hier aanwezige vroeg 18de-eeuwse lanen die behoorden tot mogelijke de een van de vroegste ontginningen van de heide ten zuiden van de Utrechtse Heuvelrug van omstreeks 1700-1748. Volgens een kaart uit 1748 van de



Hofstede en de Landerijen in 't Zand was dit oostelijk deel van de aanleg van Hydepark onderdeel van een ontginningslandschap dat ten noorden van de Straatweg bestond uit drie noordzuid gerichte vakken van ongeveer 240x240 Stichtse roeden, welke omgeven waren door lanen. De twee zuidelijk gelegen vakken lagen tussen de Arnhemse Bovenweg en de Straatweg. In het zuidwestelijke deel van het eerste vak boven de Straatweg was een bosquet aangelegd met rechte en diagonale lanen, welke lanen door Hendrik Copijn in zijn ontwerp werden opgenomen en heden nog bestaan. De vroeg 18de-eeuwse laan die de oprijlaan naar Huis 't Zand vormde werd in gebruik genomen als renbaan voor paarden en is met het bergje of de huisplaats ten westen van het bestaande moestuin-ensemble nog vrijwel ongewijzigd aanwezig.

Het ontwerp of de inrichting van omstreeks 1890 door Hendrik Copijn van dit oostelijke deel van Hydepark sloot mede aan bij de inrichting van de achterplaats die ten noorden van de Arnhemse Bovenweg was gesitueerd en zich uitstreckte tot nabij Maarn. Ook hier bepaalden voornamelijk bestaande structuren het ontwerp en werd bijvoorbeeld de Broekweg gesitueerd op het tracé van een zuidoostelijke laan uit de 1e helft van de 18de-eeuw van het bosquet om meer noordoostelijk op een bestaande vroeg 19de-eeuwse laan aan te sluiten die het meest noordelijke van de eerder genoemde drie vakken in tweeën deelde. Een ander voorbeeld is het behoud van noordzuid zichtas uit de 2e helft van de 18de-eeuw vanaf de huisplaats van Huis 't Zand richting de Broekweg, mogelijk tot aan Huize Doornveld. Copijn verlengde deze 18de-eeuwse zichtas in noordelijk richting en bepaalde mede met deze structuur de plaats waar de villa La Forêt werd gebouwd en waar vanuit de aanleg rond La Forêt met drie zichtassen werd verbonden met de aanleg van Hydepark. In dit 18de-eeuwse tracé in zuidelijke richting werd in 1924 de Remise van het gelijktijdig gebouwde Huis 't Woud geplaatst.

WAARDERING

De TUIN- en PARKAANLEG van de voormalige buitenplaats Hydepark is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang

- als een gaaf voorbeeld van een omvangrijk park in late landschapsstijl met historiserende deeltuinen (ook wel gemengde stijl genoemd) dat gebaseerd is op oudere structuren uit de vroege 18de- en 19de-eeuw, waarbij de gebieden nabij de huisplaats van Hydepark alsmede de oorspronkelijk vroeg 18de-eeuwse aanleg nabij de Broekweg nog grote zeggingskracht hebben,
- vanwege de aanwezigheid van een stelsel van vroeg 18de-eeuwse structuren die onderdeel waren van een van de vroegste ontginningslandschappen ten zuiden van de Utrechtse Heuvelrug.
- Verder ontleent het park zijn belang als vroeg voorbeeld uit het oeuvre van H. Copijn,
- vanwege de ontwikkelingsgeschiedenis
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de complexonderdelen.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg